

Vejledning om valg af uddannelse og erhverv

Fokusgruppe- og minigruppeinterview med vejledere

Vejledning om valg af uddannelse og erhverv

Fokusgruppe- og minigruppeinterview med vejledere

2007

Vejledning om valg af uddannelse og erhverv

© 2007 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Bemærk:

Danmarks Evalueringsinstitut sætter komma
efter Dansk Sprognævns anbefalinger

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form
på: www.eva.dk

ISBN (www) 87-7958-355-5

Rapport

Evaluering af vejledning om uddannelse og erhverv

Fokusgruppe- og
minigruppeinterview med vejledere

Juni 2006

Indholdsfortegnelse

1	Sammenfatning	1
2	Indledning.....	3
2.1	Baggrund og formål	3
2.2	Rapportstruktur	4
3	Undersøgelsens metode	5
3.1	Fokusgrupper og minigrupper	5
3.2	Rekruttering.....	6
3.3	Deltagerne og gennemførelsen af interviewene	7
4	Vejlederuddannelsen	10
4.1	Bevæggrunde for ikke at tage uddannelsen	10
4.2	Bevæggrunde for at tage uddannelsen	11
4.3	Erfaringer med og vurderinger af undervisningen	15
4.4	Vurderinger af udbyttet	17
4.5	Sammenfatning	21
5	Vejledningsportalen.....	23
5.1	De vejledningssøgendes brug af portalen	23
5.2	Vejledernes brug af portalen.....	28
5.3	Sammenfatning	32
6	Opsummering.....	34
7	Kvalitativ undersøgelse af vejlederuddannelsen og vejledningsportalen	36
7.1	Interviewguide til vejledere på UU-centre og Studievalgscentre	36
7.2	Interviewguide til vejledere på UU-centre UDEN den ny vejleder-uddannelse.....	40

1 Sammenfatning

Delundersøgelse

DMA har for Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gennemført en delundersøgelse i forbindelse med EVAs samlede evaluering af vejledningsområdet. Delundersøgelsen har gennem tre gruppeinterview afdækket vejlederes holdninger til den nye vejlederuddannelse og vejledningsportalen.

Årsager til (ikke) at tage den nye vejlederuddannelsen

De deltagende vejledere, som ikke havde taget noget modul af den nye vejlederuddannelse, forklarede, at deres erfaring og kollegiale sparring var tilstrækkelig og således primære årsager til ikke at påbegynde den teoretiske vejlederuddannelse. Omvendt pegede de vejledere, som havde taget mindst én modul af den nye uddannelse, at årsagen til at starte på uddannelsen primært havde været en kombination af vejlederens egen og lederens ønske om teoretisk udvikling af vejledningen. Det blev dog samtidig slået fast, at de store forskelle i finansieringen af uddannelsen for mange andre vejledere kan være en barriere for at tage initiativ til deltagelse.

Teoretisk udbytte af uddannelsen

De vejledere, som havde taget mindst ét modul af uddannelsen, fremhævede da også især det teoretiske udbytte af uddannelsen, som meget brugbart særligt i forbindelse med vejledningen af unge med særlige behov. Herudover betragtede flertallet af de deltagende vejledere den brede kreds af deltagere i uddannelsen som berigende, om end det kunne være vanskeligt at finde det relevante faglige niveau for undervisningen.

Uddannelsen bidrager til øget kvalitet i vejledningen

Flertallet af de deltagende vejledere vurderede da også, at uddannelsen sammen med en fuldtidsansættelse af vejledere havde bidraget til en mere fokuseret, professionaliseret og dermed kvalitativ bedre vejledning. Samtidig var det dog tydeligt, at vejlederne i deres vejledningsarbejde fortsat primært tager udgangspunkt i den unges behov og først herefter inddrager samfundets interesse.

Teksttung portal bruges kun i begræn-

Vejlederne i de tre grupper vurderede samstemmende, at vejledningsportalen er meget teksttung, vanskelig at navigere rundt i og

set omfang af de vejlednings-søgende

kedelig for de unge at bruge. Derfor konstaterede vejlederne, at de unges brug af portalen er meget begrænset. Særligt de yngste og svageste bruger den meget sjældent. Vejlederne i de tre grupper konstaterede dog, at de ressourcestærke, de ældre og de, som ved hvad de vil, bruger portalen noget oftere. Denne hjælp til selvhjælp frigiver med andre ord i et vist omfang ressourcer hos vejlederne til at vejlede unge med særlige behov.

Jo ældre, desto mere

Generelt var der i de tre grupper af vejledere en oplevelse af, at portalen inddrages gradvist mere og mere, jo ældre den vejledningssøgende er.

Vejlederens brug af portalen

Vejlederne i de tre grupper vurderede også deres egen brug af portalen, som skønnedes noget større end de unges brug. Portalen anvendes i de fleste tilfælde som et opslagsværk med mulighed for print af tekster til de vejledningssøgende. Derimod vurderede de deltagende vejledere, at hverken testredskabet eller samtalearket fungerer efter hensigten: Førstnævnte fordi det giver for mange svar, sidstnævnte fordi dets spørgsmål ikke er befordrende for samtalen. I stedet anvendes alternativer i form af eksempelvis SE-pakken.

Nationale krav nedprioriteres til fordel for hensyn til unges interesser

Vejlederne i de tre grupper tillagde således samlet set uddannelsen større ære for den øgede kvalitet i vejledningen sammenlignet med portalen. Samtidig kunne det konstateres, at de deltagende vejledere fortsat tager udgangspunkt i de unges kompetencer og ønsker om uddannelse og erhverv. Dermed lever de ikke alle op til nationale krav om at vægte samfundets interesser højt. Det har hverken uddannelsen eller portalen indtil videre kunnet ændre.

2 Indledning

2.1 Baggrund og formål

Vejledningsreform

I august 2004 trådte en reform af vejledning om valg af uddannelse og erhverv i kraft. Ved hjælp af en række tiltag havde reformen blandt andet til hensigt at øge kvaliteten i vejledningsarbejdet gennem en professionalisering af vejledningsindsatsen og en klarere ansvarsfordeling i og ledelse af vejledningen (jf. bemærkninger til forslag til Lov om vejledning om valg af uddannelse og erhverv).

Organisatoriske ændringer

På det organisatoriske niveau blev ansvaret for vejledningen placeret i en række centre fordelt over hele landet: 46 kommunale centre (såkaldte **UU-centre**) har primært ansvaret for Ungdommens Uddannelsesvejledning, mens syv regionale centre (såkaldte **Studievalgs-centre**) under Undervisningsministeriet fik ansvaret for overgangsvejledningen herunder valg af videregående uddannelse. På denne måde ønskede man at sikre en forenklet og institutionsuafhængig vejledning.

Ny uddannelse

Herudover erstattedes omkring 20 forskellige sektorspecifikke vejlederuddannelser med en samlet **ny vejlederuddannelse**, som inddrager alle aspekter af vejledningsindsatsen. Konkret har den nye vejlederuddannelse til formål at fremme udviklingen af en fælles vejlederidentitet og et højt uddannelsesniveau for vejlederne samt skabe sammenhæng mellem teori- og praksisudvikling på vejledningsområdet.

National vejledningsportal

Desuden oprettedes en national **vejledningsportal**, som henvender sig som redskab til både vejledere, vejledningssøgende og deres forældre, samt andre interessenter, som beskæftiger sig med vejledning.

Øvrige tiltag

Endeligt blev der taget initiativ til et tværsektorielt dialogforum og et videnscenter for vejledning.

Delundersøgelse i omfattende evaluering

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har i 2006 iværksat en omfattende evaluering af vejledningsreformen. I den forbindelse har EVA bedt DMA/Research om at gennemføre en kvalitativ delundersøgelse blandt vejledere, hvor fokus ligger på to af vejledningsreformens tiltag, nemlig vejledningsportalen og vejlederuddannelsen.

Formål

Formålet med denne delundersøgelse er således ifølge udbudsmaterialet at belyse

- Vejledernes erfaringer med og vurderinger af vejlederuddannelsen, herunder brugen af uddannelsen i deres daglige arbejde.
- Hvordan vejlederne vurderer vejledningsportalen som arbejdsredskab
- Hvordan vejlederne vurderer vejledningsportalen som redskab for de vejledningssøgende

I vurderingen af vejledningsportalen skal der bl.a. inddrages overvejelser om målgruppen, brugervenlighed og indhold, mens vejlederuddannelse bl.a. skal vurderes i relation til indhold, herunder det faglige niveau og relevansen af indholdet.

Den kvalitative undersøgelse gennemføres som fokusgruppeinterview blandt vejledere fra UU-centre og Studievalgscentre.

2.2 Rapportstruktur

Nærværende evalueringsrapport beskriver resultaterne fra de kvalitative interview. Efter sammenfatningen (kapitel 1) og indledningen (kapitel 2), opridses undersøgelsens metode (kapitel 3). Herefter følger rapportens to hoveddele, som beskriver og analyserer fokusgruppernes udsagn vedrørende henholdsvis vejlederuddannelsen (kapitel 4) og vejledningsportalen (kapitel 5). Vægten er lagt på uddannelsen, da gruppediskussionerne havde størst fokus på netop dette emne. Rapporten afsluttes med en perspektiverende opsamling (kapitel 6) af uhensigtsmæssigheder og forbedringsmuligheder, som de fremkom i fokusgruppeinterviewene.

3 Undersøgelsens metode

3.1 Fokusgrupper og minigrupper

Som tidligere nævnt lagde udbudsmaterialet op til, at den kvalitative undersøgelse blandt vejledere skulle gennemføres som fokusgruppeinterview. Indledningsvis bør der derfor knyttes nogle overvejelser til denne interviewform.

Emnefokus og gruppeinteraktion

I en fokusgruppe foregår interaktionen omkring et eller flere emner, som opdragsgiveren har bestemt. Dvs. at der er tale om en kombination af emnefokus og gruppeinteraktion. Via dialog i gruppen er det muligt at indhente detaljeret viden om deltagernes begrebsverden inden for et bestemt fokusområde og samtidig indhente handlingsrettede forslag.

Fremgangsmåde

Processerne i fokusgrupperne foregår med udgangspunkt i moderators spørgsmål og den deraf følgende diskussion i gruppen. Den optimale gruppestørrelse er 8-10 deltagere, da dette erfaringsmæssigt sikrer den bedste gruppedynamik, uden at der opstår undergrupper. Til at styre fokusgruppens diskussion udarbejdes som regel en semi-struktureret diskussionsguide, som beskriver de emner, der ønskes diskuteret i fokusgruppen. Emnerne suppleres med en række spørgsmål, som evt. bruges til at understøtte og fremme diskussionen. Gruppens diskussion styres af moderatoren via diskussionsguiden, hvilket sikrer, at gruppedynamikken udnyttes optimalt.

Gruppedynamik bestemmer diskussionen

Eftersom en stor del af fokusgruppernes styrke netop er gruppedynamikken, som i nogen grad bestemmer diskussionen, vil udbyttet af fokusgruppeinterview gennemført ved hjælp af samme diskussionsguide ikke nødvendigvis være det samme. Nogle emner vil således i nogle grupper blive diskuteret indgående, mens andre grupper ikke bruger meget tid på det. Dette er en ganske naturlig forskellighed. Styrken ved fokusgrupper er yderligere, at uforudsete problemstillinger kan komme frem i lyset. Disse kan i visse tilfælde være ganske nødvendige og udbytterige at diskutere. I alle tilfælde vil det være moderators opgave at afgøre dette i løbet af diskussionen.

Tolkning

Det skal understreges, at fokusgruppediskussioner under normale omstændigheder ikke kan føre til generaliseringer, da der er tale om en kvalitativ metode, som ikke har til hensigt at indsamle data i repræsentativ forstand. I stedet vil fokusgruppediskussionen føre til en uddybning af relevante problemstillinger og besvare centrale spørgsmål som 'hvorfor' og 'hvordan'.

3.2 Rekruttering**Oprindeligt:
Tre fokus-
grupper**

I forbindelse med evalueringen af vejledningsområdet var det oprindeligt hensigten at gennemføre 3 fokusgrupper: én på Sjælland, én på Fyn og én i Jylland. Grupperne på Sjælland og i Jylland skulle have deltagelse af vejledere fra UU-centre, mens gruppen på Fyn skulle have deltagelse af vejledere fra Studievalgscentre.

**Meget små
udtag**

EVA havde indsamlet udtag med vejledere på UU-centre og Studievalgscentre, som havde deltaget i mindst ét modul af den nye vejlederuddannelse. Udtagene var leveret af de seks CVU'er, som gennemfører vejlederuddannelsen i hhv. Storkøbenhavn, øvrige Sjælland, Fyn, Sydjylland, Midtjylland, og Nordjylland. Ved modtagelsen af de samlede udtag måtte det dog konstateres, at de var meget små og ikke tilstrækkelige til at rekruttere i alt 36 deltagere til de tre planlagte fokusgrupper: I alt 42 personer var opført på udtagene.

**Ændring til én
fokusgruppe og
to minigrupper**

EVA og DMA/Research besluttede derfor i samråd at ændre gennemførelsen af fokusgrupperne således, at der nu skulle rekrutteres til en komplet fokusgruppe i Jylland (Århus) og to minigrupper på Sjælland (København). Den ene minigruppe skulle fortsat have deltagelse af vejledere fra både Studievalgs- og UU-centre, som havde taget mindst ét modul af vejlederuddannelsen, mens den anden minigruppe skulle have deltagelse af vejledere fra UU-centre, som ikke havde taget noget modul. Sidstnævnte gruppe skulle primært have fokus på vejledningsportalen, men kunne også supplere den kvalitative undersøgelse med en uddybning af årsagerne til ikke at tage uddannelsen, samt evt. følger for det daglige arbejde som vejleder.

Ikke komplette udtag fra CVU'erne

For at kunne rekruttere til minigruppen med vejledere uden den ny uddannelse, kontaktede DMA/Research en række udvalgte UU-centre på Sjælland for at skabe kontakten til relevante vejledere. Denne kontakt indikerede, at de oprindelige udtag fra CVU'erne hverken var fyldestgørende eller komplette, da UU-centrene oplyste, at kun få af deres ansatte var uden ét eller flere moduler fra den nye vejlederuddannelse.

Stor vilje til at deltage

Fælles for alle tre grupper gjaldt, at DMA/Research ikke oplevede nogen nævneværdige udfordringer i forbindelse med rekrutteringen. Således var der kun enkelte praktiske forhold, såsom kurser, eksamen og andre praktiske forhindringer for at deltage. Med andre ord var der blandt vejlederne en stor velvillighed til at deltage og diskutere vejledningsområdet. Ligeledes var enkelte vejledere parate til at rejse forholdsvist langt for at deltage i grupperne.

Ingen frafaldsanalyse

Der er ikke foretaget en decideret frafaldsanalyse af de vejledere, som ikke ønskede at deltage i de tre grupper. Som tidligere nævnt bestod forklaringerne, som langt overvejende hovedregel, i praktiske årsager som fx kurser, eksamen og børnepasning.

3.3 Deltagerne og gennemførelsen af interviewene

Nedenfor præsenteres kort de tre gruppers deltagere og deres baggrund:

Minigruppen i København med vejledere uden den ny uddannelse:

- o Kvindelig UU-vejleder og souschef på et UU-center. Hun er læreruddannet og vejleder 10. klasse. Har fungeret som vejleder i 6 år.
- o Kvindelig UU-vejleder, som har været ungdomsvejleder siden 1997. Har beskæftiget sig med den fri ungdomsuddannelse, EGU, folkeskolevejledning og ungdomsskolevejledning
- o Mandlig UU-vejleder med 25 års erfaring som folkeskolelærer og 10 år som vejleder, heraf de første år som skolevejleder. I dag fungerer han kun som ungdomsvejleder.
- o Kvindelig UU-vejleder, med 24 års erfaring som lærer og 15 år som vejleder i både skole- og ungdomsvejledningen.

Minigruppe i København med vejledere med mindst ét modul af den ny uddannelse:

- Mandlig UU-vejleder, uddannet som lærer i 2000, tidligere sælger. Har taget alle tre moduler i den ny uddannelse
- Kvindelig UU-vejleder, som fungerer som skolevejleder og fra august 2006 også som ungdomsvejleder. Har ikke været vejleder inden vejledningsreformen. Har taget alle tre moduler
- Kvindelig Studievalgs-vejleder. Har fungeret som vejleder på gymnasiet i 8 år, har taget ét modul.
- Kvindelig UU-vejleder, uddannet ernærings- og husholdningsøkonom og har herefter fungeret som jobkonsulent, som vejledte voksne mennesker. Ansat på UU-center med ansvar for både grundskolen og voksenvejledning. Har taget alle tre moduler
- Kvindelig UU-vejleder med 20 års erfaring som lærer på bl.a. lilleskole og ungdomsskole. Har tidligere taget en anden vejledningsuddannelse og nu to moduler på den ny uddannelse. Fungerer som skole- og ungdomsvejleder.

Fokusgruppe i Århus med vejledere med mindst ét modul af den ny uddannelse:

- Kvindelig UU-vejleder med 7 års lærer- og ungdomsvejledererfaring. Ansat på fuldtid som UU-vejleder
- Kvindelig UU-vejleder med lærerbaggrund og 2 års erfaring som skolevejleder med fokus på flersprogede samt 10. klasse.
- Mandlig UU-vejleder, uddannet som socialformidler med tidligere ansættelse som sagsbehandler. Ny som vejleder (aug. 2005) med fokus på indvandrerunge.
- Kvindelig UU-vejleder, læreruddannet med fokus på indvandre-re. 12 års vejledererfaring, nu skolevejleder på fuld tid.
- Mandlig UU-vejleder, uddannet lærer, har tidligere taget PGU og nu gennemført 2 moduler af vejlederuddannelsen
- Mandlig UU-vejleder med 29 års lærererfaring og 11 år som deltidvejleder. Nu fuldtidsvejleder med fokus på 6.-9. klasse.
- Kvindelig UU-vejleder med 30 års lærererfaring. Vejleder siden aug. 2004. Nu stort set fuldtidsvejleder. Har taget modul 1 og 2
- Kvindelig UU-vejleder, som har taget modul 1 og 2 og er koordinator i forhold til syv kommuners samarbejde om vejledning.
- Kvindelig Studievalgsvejleder, med baggrund som vejleder på et universitet i seks år, og seminarielærer, praktikvejleder og konsulent i et amt. Har taget modul 1 og 2.

- o Mandlig UU-vejleder med 29 års erfaring som lærer. Tidligere skolevejleder og ungdomsvejleder. Nu fuldtidsansat UU-vejleder.

Vurdering af gruppernes sammensætning

Det kan således konstateres, at fokusgruppen i Århus har haft en meget tilfredsstillende bred sammensætning i forhold til

- o erfaring som henholdsvis lærer, vejleder eller andet
- o kønsfordeling
- o CVU som undervisningssted
- o Vejledningscenter som ansættelsessted.

I de to minigrupper i København har der deltaget flere kvinder end mænd, ligesom hver af de to minigrupper kun havde repræsentation fra to UU-centre, hvilket kan henføres til det begrænsede udtag fra CVU'erne.

Repræsentation af vejledningscentre

På den ene side var Studievalgscentre kun repræsenteret med samlet set to deltagere i de tre grupper, hvilket i sagens natur er utilstrækkeligt for at kunne give en bred vurdering af forholdene for Studievalgsvejledere. På den anden side, er det DMA's vurdering, at UU-centrene samlet set for alle tre grupper er tilfredsstillende repræsenteret.

Samlet set vurderer DMA således, at sammensætningen af grupperne – på trods af ovenstående forbehold – er så god som den kan blive på det foreliggende grundlag.

God diskussionslyst

Gennemførelsen af gruppeinterviewene viste da også, at sammensætningen ikke vanskeliggjorde en god og uddybende diskussion. Således var alle tre grupper præget af stor diskussionslyst og evne til at nuancere problemstillingerne. Alle tre grupper blev modereret af samme konsulent fra DMA, som blev assisteret af en referent. Der var opstillet videokamera, som sendte et video- og lyd-signal ind til et tilstødende lokale, hvor repræsentanter fra EVA kunne følge med i diskussionen. Ingen gruppedeltagere synes at være blevet påvirket af kameraets tilstedeværelse.

DMA vurderer således samlet set, at gennemførelsen af de tre gruppeinterview er forløbet hensigtsmæssigt på trods af udfordringer i rekrutteringen.

4 Vejlederuddannelsen

Afsnit 4.1. bygger på vurderinger fra minigruppen med deltagelse af vejledere uden den nye vejlederuddannelse, mens afsnittene 4.2., 4.3. og 4.4. refererer til vurderinger fra henholdsvis fokusgruppen og minigruppen med deltagelse af vejledere med mindst ét modul af den nye vejlederuddannelse.

4.1 Bevæggrunde for ikke at tage uddannelsen

Selvom det ikke oprindeligt var meningen at gennemføre en minigruppe med deltagelse af vejledere uden den nye uddannelse, har gruppen en række fordele, som kan udnyttes. Således var det hensigten, at gruppen skulle medvirke til at indkredse årsager til ikke at tage uddannelsen, ligesom vurderinger af, i hvor høj grad vejlederne uden den nye uddannelse er klædt på til vejlederopgaven, kunne afdækkes¹.

Begrænset kendskab til ny uddannelse

Generelt tydede diskussionen i denne minigruppe på, at vejlederne uden den nye uddannelse kun havde et meget begrænset og overfladisk kendskab til vejlederuddannelsen og dens indhold. Således kunne en enkelt deltager fortælle, at uddannelsen var modulopbygget, mens en anden mente at vide, at indholdet i uddannelsen er meget fokuseret på teori. En enkelt deltager havde nogle kolleger, som havde taget uddannelsen.

Overfladisk grundlag for vurdering af vejlederuddannelsen

Således er det også på et relativt overfladisk grundlag, at disse vejledere udtaler sig om uddannelsen, ligesom man kan formode, at deres udtalelser om særligt konsekvenserne ved ikke at have taget uddannelsen i højere grad bundes i oplevelserne fra deres dagligdag, som den fungerer i dag, end i en reel viden om, på hvilken måde uddannelsen ville kunne støtte dem i det daglige arbejde.

¹ Det skal indledningsvis understreges, at moderator overfor deltagerne i minigruppen pointerede, at det ikke betragtes som et problem, at deltagerne ikke har taget uddannelsen, og at den nye uddannelse ikke er et mål i sig selv.

DMA vurderer dog, at dette i sig selv ikke udgør noget problem, men det skal dog bemærkes, at diskussionen åbenbart ikke er båret af en fuldstændig indsigt i fordelene og ulemperne ved uddannelsen.

Erfaring og sparring i stedet for ny uddannelse

Grundlæggende oplevede vejlederne ikke den manglende deltagelse i den ny vejlederuddannelse som noget problem i det daglige arbejde. I stedet bruger vejlederne deres erfaring gennem mange år som vejleder samt eventuel tidligere vejlederuddannelse til at leve op til kravene efter vejledningsreformen. Hertil kommer, at vejlederne meget ofte bruger hinanden som faglig sparring og til vidensdeling i et miljø præget af mange forskellige faggrupper.

Klar prioritering

Årsagerne til, at de ikke har taget noget modul af den ny uddannelse skal for to af deltagernes vedkommende findes i en klar prioritering fra ledelsens side: Således tilbydes den ny uddannelse primært nyansatte vejledere, da der er begrænsede ressourcer til rådighed for kompetenceudvikling. Disse vejledere tog således i gruppediskussionen ikke eksplicit stilling til, om de gerne ville have deltaget, hvis det var muligt. De to øvrige gruppedeltagere forklarede deres manglende deltagelse i den ny uddannelse på en lidt anden måde: Den ene mente, at det ville være meget voldsomt at starte på en ny uddannelse, når man som vedkommende lige var startet i et nyt job. Den anden mente, at den hidtidige erfaring og dermed tilegnede kvalifikationer, som løbende bliver opdateret må være tilstrækkeligt.

4.2 Bevæggrunde for at tage uddannelsen

Omvendt har vejlederne, som deltog i de to grupper af vejledere med mindst ét modul af den ny vejlederuddannelse, en række argumenter for at tage uddannelsen.

Kombination af egeninteresse og ledelsens ønske

Motivet for at tage uddannelsen er således primært en kombination af egne ønsker om kompetenceudvikling og et ønske fra arbejdsgiveren: Flere af vejlederne med mindst ét gennemført modul fra den ny vejlederuddannelse ser det som et vigtigt skridt i retning af en professionalisering af vejlederrollen. De har selv ønsket at få en teoretisk overbygning på tidligere erfaring eller uddannelse, så de kunne blive klædt fagligt på til vejledningsarbej-

det. Derfor har nogle af vejlederne også selv taget initiativ til deltagelse i uddannelsen, hvilket de har fået opbakning fra lederen til, mens andre oplevede, at initiativet kom fra arbejdsgiveren. Under alle omstændigheder oplever alle vejledere uddannelsen som et fælles udbytte for både vejledere og arbejdsgivere.

Ønske om forandring

På et mere konkret plan udsprang ønsket om deltagelse i vejlederuddannelsen hos en enkelt vejleder af det, som vedkommende kaldte rastløshed og manglende udvikling efter 7 år som vejleder. Vedkommende havde brug for ny inspiration i kraft af kompetenceudvikling. En anden vejleder har oplevet noget lignende, idet skiftet fra en dynamisk hverdag som folkeskolelærer til et – ifølge pågældende vejleders vurdering – kedelig vejleder-hverdag var for stort. Derfor oplevede denne vejleder et stort behov for en faglig opkvalificering.

Tidligere uddannelser var praksisorienteret

Fokusgruppediskussionerne giver da også en fornemmelse af, at de tidligere vejlederuddannelser har været meget praksisorienteret. Således har vejlederne primært haft en praksisorienteret vinkel på vejledningen. Enten fordi de gennem den tidligere vejlederuddannelse har haft fokus på praksis, eller fordi de vejledere, som ikke har deltaget i tidligere vejlederuddannelser, udelukkende har haft deres praktiske erfaring at bygge på.

Forventning om teoretisk udbytte

Det er karakteristisk for den samlede gruppe af vejledere med mindst ét modul af den ny vejlederuddannelse, at deres forventning til udbyttet af uddannelsen primært skulle findes i det teoretiske. Der var således en klar forventning blandt vejlederne om, at uddannelsen ville sætte dem i stand til at sætte deres praktiske erfaring (herunder egne vaner og de unges behov og adfærd) i en teoretisk ramme. Denne teoretiske ramme skulle ifølge vejlederne kunne forbedre deres muligheder for at varetage vejlederrollen.

Løn og sikkerhed som motiv

Det er imidlertid ikke kun et teoretisk udbytte, vejlederne har for øje. Således har enkelte også andre argumenter for at tage den ny vejlederuddannelse. En enkelt vejleder nævner fx en højere løn som én af drivkræfterne for at tage uddannelsen. En anden vejleder har deltaget i uddannelsen for at få et job, idet hun tog uddannelsen i forbindelse med opkvalificering i en ledighedsperiode. Det skal dog bemærkes, at disse motiver er to undtagelser fra

reglen om, at det faglige og særligt det teoretiske udbytte – i kraft af redskaber og kontekstforståelse – er i primær fokus for både deltagere og arbejdsgivere.

**Ønske om
refleksion**

Derfor kredsede forventningerne blandt vejledere og arbejdsgivere forud for deltagelsen i uddannelsen også i høj grad omkring et fagligt og teoretisk udbytte. Med andre ord var der en forventning om, at vejlederne blev tilført en teoretisk viden, som kunne anvendes til at kvalificere vejledningspraksis. Netop en større grad af refleksion og helikopterperspektiv i forhold til vejledningsforhold og årsager til forskellig adfærd både blandt de unge og vejlederne har været centrale forventninger blandt de deltagende vejledere.

**Vanskelig
tilegnelse af
teori uden
praktisk
erfaring**

I den forbindelse kunne det dog i én af grupperne konstateres, at meget teori også kan være en hæmsko for nogle deltagere: Den ene vejleder, som deltog i undervisningen i forbindelse med opkvalificering i en ledighedsperiode, oplevede en noget famlende start på den teoretiske undervisning, da vedkommende ikke havde nogen praktisk erfaring at relatere teorien til. Særligt vanskeligt var det for denne vejleder at skrive den skriftlige opgave, der skal tage udgangspunkt i et selvvalgt praktisk eksempel. De øvrige vejledere i samme gruppe erkendte, at dette måtte have været en vanskelig start for den pågældende vejleder.

**Ledelsen
forventer
fagligt udbytte
og bedre
vejledning**

Forventningerne fra arbejdsgiverens side til udbyttet af vejlederuddannelsen opleves blandt vejlederne som værende de samme som vejledernes egne forventninger. Med andre ord forventes et fagligt udbytte, som kan løfte vejledningen. En enkelt vejleder fortalte om meget afslappede arbejdsgivere, som nok spurgte interesseret til uddannelsen undervejs, men ellers ikke stillede konkrete krav om implementering af udbyttet i det daglige arbejde. En anden vejleder oplevede, at arbejdsgiveren ikke havde de store forventninger til det faglige udbytte af uddannelsen i forhold til vejledere, som allerede havde gennemført tidligere vejlederuddannelser. Dette udsagn kunne tyde på, at denne arbejdsgiver ikke oplevede den nye vejlederuddannelse som væsentligt mere teoretisk funderet end de gamle uddannelser.

Væsentlige forskelle i finansieringen

Der er blandt vejlederne væsentlige forskelle i finansieringen af deltagelsen i den ny vejlederuddannelse. Dette kom til udtryk særligt i fokusgruppen i Århus. Som hovedregel får alle vejledere betalt studieafgiften, ligesom en stor del af vejlederne får betalt transport og enkelte også undervisningsmaterialerne. Men herefter hører ligheden op. Særligt er der store forskelle, når det gælder tildeling af timer til deltagelsen i undervisningen: Enkelte vejledere har således fået tildelt timer udover arbejdstiden, mens andre har fået lov til at deltage i undervisningen i arbejdstiden dog under den forudsætning, at det daglige arbejde ikke blev påvirket men klaret sideløbende. I Københavner-gruppen oplevede repræsentanten fra Studievalgscentret en særlig forskel mellem UU-vejledere og Studievalgs-vejledere, idet den statslige ansættelse på et Studievalgscenter medførte særlige afspadseringsregler, som ifølge denne Studievalgs-vejleder reelt betyder, at uddannelsen tages i fritiden uden compensation.

Andre finansieringsformer

En enkelt UU-vejleder i Århus-gruppen var af hensyn til familien gået ned i tid for at deltage i den ny vejlederuddannelse, mens en anden UU-vejleder i Københavner-gruppen, som nævnt, deltog i uddannelsen som led i jobtræning, hvor vedkommende uden problemer fik fri fra sit arbejde under ét af modulerne.

Forskelle i finansiering udgør en barriere for at starte

Disse forskelle i finansieringen opleves i grupperne som en væsentlig barriere for at påbegynde uddannelsen. Dette forstærkes af det faktum, at deltagelsen er forbundet med en stor arbejdsbyrde (jf. deltageren som valgte at gå ned i tid). Ifølge grupperne tiltrækker det således ikke flere vejledere til uddannelsen, når vilkårene for deltagelsen derfor er så forskellige, som det skitseres. Vejlederne i grupperne er da også enige om, at en væsentlig forudsætning for at deltage i vejlederuddannelsen er, at man brænder for vejledningsområdet og er villig til at ofre nogle ressourcer på at tage uddannelsen til gavn for både sig selv – i kraft af arbejdsglæde og jobsikring – og arbejdsgiveren – i kraft af et konkret anvendeligt fagligt udbytte.

4.3 Erfaringer med og vurderinger af undervisningen

Københavnsgruppen: For få praktiske øvelser

Forventningerne forud for deltagelsen i undervisningen vedrørende vægtning af teori og praksis kom til at holde stik for vejlederne. Faktisk overgik undervisningens teoretiske vægtning nok de flestes forventninger. Særligt i Københavner-gruppen oplevedes omfanget af praktiske øvelser som værende meget lille. Ifølge en enkelt vejleder manglede modul 1 nogle praktiske øvelser, som ligeledes kunne have hjulpet deltagerne uden praktisk erfaring bedre i gang med uddannelsen. En anden deltager i Københavner-gruppen gik så langt som at konstatere, at vedkommende nødigt ville starte som vejleder alene på baggrund af den ny vejlederuddannelse, da denne helt klart indeholdt for få praktiske elementer. Studievalgs-vejlederen havde faktisk af samme grund valgt ikke at deltage i en del af undervisningen. Vedkommende vurderede, at 10 undervisningstimer på metodemodulet langt fra var tilstrækkeligt til at præsentere teori og lave praktiske øvelser.

Forslag: Gennemgang af moduler for at finde relevant praksisniveau

Københavner-gruppen foreslog, at hvert enkelt af de tre moduler på den ny vejledningsuddannelse burde gennemgås separat med henblik på en vurdering af, hvor og hvordan praktiske øvelser bedst ville passe ind. Af anvendelige praktiske øvelser nævntes i den forbindelse seancer, hvor vejlederne vejledte hinanden og diskuterede teorien bag vejledningen med udgangspunkt i øvelsernes gennemførelse.

Århus-gruppen: God vægtning af teori og praksis

Flertallet af vejledere i Århus-gruppen var derimod meget tilfredse med vægtningen af teori og praksis i undervisningen samt det høje faglige niveau. Vejlederne oplevede det som meget givtigt, at samspillet mellem teori og praksis gav dem mulighed for at kunne se teorien bag konkrete værktøjer og adfærden både blandt vejledere og de unge.

Samspil

I Københavner-gruppen fortalte en vejleder i diskussionen vedr. samspillet mellem teori og praksis, at det havde været en suveræn oplevelse at arbejde med vejledningen til daglig og sideløbende læse op til og skrive en opgave om det. Det var en væsentlig oplevelse, som den pågældende deltager mente, at vejledere, som ikke havde taget den ny teoribetonede uddannelse, var blevet snydt for.

Bred deltagerkreds i undervisningen

Et andet væsentligt diskussionsemne i forbindelse med undervisningen er sammensætningen af holdene. Generelt henvender den ny vejlederuddannelse sig til alle interessenter på vejledningsområdet. I Københavner-gruppen fortalte vejlederne, at undervisningen havde deltagelse af repræsentanter fra både UU-centre og Studievalgscentre, men også AF, handelsskoler og gymnasier. Også fokusgruppen i Århus talte om en meget bred deltagerkreds, som ikke altid havde ens forudsætninger for og intentioner ved at deltage i undervisningen. Dertil var tilgangen til vejledningsarbejdet simpelthen for forskelligt.

En uheldig oplevelse

Der var i Århus-gruppen uenighed om, hvorvidt dette var en fordel eller en ulempe for undervisningen. Mens flertallet mente, at den brede deltagerkreds var berigende, fortalte en enkelt deltager i gruppen, at der på den pågældendes hold var dispenseret fra adgangskravene, hvilket havde ført til en meget bred sammensætning med en meget praktisk orienteret og meget lidt teoretisk vægtning af undervisningen. Meget tyder dog på, at denne vægtning alene er at finde på det CVU, hvor den pågældende vejleder har taget uddannelsen.

Vanskeligt at finde rette faglige niveau...

I Københavner-gruppen var oplevelsen blandt nogle af vejlederne, at antallet af UU-vejledere varierede meget fra modul til modul. Den brede deltagerkreds gjorde det ifølge disse vejledere vanskeligt at finde det relevante niveau og udgangspunkt for undervisningen, som blev meget generel og – som nævnt tidligere – teoretisk orienteret. Med andre ord var det vanskeligt at skabe en fælles diskussion om sektor-specifikke problemstillinger, som ikke alle deltagere i undervisningen havde kendskab til.

... eller berigende for diskussioner

Andre vejledere i Københavner-gruppen oplevede - som flertallet i Århus-gruppen – derimod, at den brede deltagerkreds var en styrke for undervisningen, da den fremmede en bred diskussion af vejledningsområdet med inddragelse af mange aktører med hver deres indgangsvinkel til den samlede vejledning. I Århus kaldtes bredden berigende for udbyttet, da diskussionerne om vejledning blev tilført flere aspekter med blandt andet arbejdsmarkedets behov i kraft af AF's deltagelse. Dette medvirkede ifølge de deltagende vejledere til en bedre forståelse for hinandens arbejde og fælles fodslag i de forskellige trin af vejledningsprocessen.

4.4 Vurderinger af udbyttet

Diskussionen om anvendelsen af udbyttet fra den nye vejlederuddannelse i vejledernes daglige arbejde var i begge grupper præget af den foregående diskussion om vægtning af teori og praksis. Dog forholder vejledernes vurderinger af udbyttet af undervisningen sig også til andre forhold: For det første de tilsigtede konkrete kompetencer og implementeringen af dem i det daglige arbejde, for det andet mere abstrakte former for udbytte fx i form af professionalisering af vejledningsarbejdet samt større sammenhæng mellem arbejdsmarkedet og vejledningen af den unge, og for det tredje resultater af den samlede indsats i form af blandt andet nedbringelse af frafald og omvalg.

**København:
Stort teoretisk
udbytte og
nuanceret syn**

Grundlæggende er der i de to grupper med deltagelse af vejledere med den ny vejlederuddannelse enighed om, at det teoretiske udbytte er meget stort, og at det i vidt omfang implementeres i det daglige arbejde. Flere vejledere følte sig således bedre klædt på til arbejdet, når praksis og mål blev sat i en teoretisk ramme. Samtidig gav uddannelsen ifølge vejlederne et mere nuanceret syn på forhold, adfærd (både vejledernes og de unges) og opgaver i forbindelse med vejledningen. Samlet set er det vejledernes oplevelse, at de har fået et overblik og en forståelse for overordnede sammenhænge og baggrunden for centrale beslutninger på vejledningsområdet.

**Arbejdsglæde
og motivation**

En enkelt vejleder i Københavner-gruppen vurderede oven i købet, at vedkommende havde fået større arbejdsglæde gennem øget teoretisk viden fra uddannelsen, da de sociologiske og individuelle elementer gjorde det mere positivt og lettilgængeligt at gå på arbejde og vejlede unge med særlige vejledningsbehov. En anden vejleder støttede op om denne vurdering og fortalte om øget motivation hos sig selv efter at uddannelsen havde sat vejlederen i stand til at reflektere over egen praksis.

**Ingen konkret
ny viden om
uddannelse og
erhverv**

Ingen deltagere i Københavner-gruppen mente, at den ny vejlederuddannelse i sig selv gav mere viden om uddannelse og erhverv. Deltagerne efterlyste særligt mere viden om uddannelsessystemet. Vurderingen var dog, at uddannelsen øger viden om selve vejledningssituationen og teorien bagved.

Århus: Både praktisk og teoretisk udbytte

Mens vejlederne i Københavner-gruppen således fokuserede meget på det teoretiske udbytte, var oplevelsen i Århus lidt anderledes: Her fremhævedes både det teoretiske og det praktiske udbytte. Som i København fandtes flertallets udbytte særligt i relation til teorien bag vejledningen og dens metode, og i forhold til at se vejledningen i en bredere kontekst, herunder de unges behov i forhold til samfundets og arbejdsmarkedets interesse samt lovgivningen. På det praktiske plan nævnte deltagerne i Århus-gruppen en række gode vejledningsteknikker særligt i forhold til at åbne op til en svær dialog med vejledningssøgende med særlige behov. Endelig fremhævede fokusgruppedeltagerne i Århus over en bred kam, at der løbende var gode muligheder for at påvirke undervisningen.

Den kritiske deltager i Århus-gruppen var i modsætning til den generelle stemning i gruppen imidlertid meget skuffet over udbyttet, navnlig fordi vedkommende oplevede for mange gentagelser fra undervisningen på lærerseminariet samtidig med manglende direkte relevans for vejledningsopgaven. DMA vurderer dog, som tidligere nævnt, at denne utilfredshed kan føres tilbage til det konkrete CVU.

Ingen fokus på organisering, evaluering og kvalitetsudvikling af vejledningen

Et væsentligt mål med den ny vejlederuddannelse er – udover undervisning i teori og konkrete vejledningsteknikker – også at bibringe vejlederne evner til at organisere, evaluere og kvalitetsudvikle vejledningen. Da gruppediskussionen bevægede sig ind på disse emner blev det imidlertid tydeligt, at de ikke havde været prioriteret særligt højt på uddannelsen: I Århus havde deltagerne svært ved at forstå spørgsmålet, og i København indrømmede alle vejlederne, at det ikke havde spillet den store rolle i den nye vejlederuddannelse. En enkelt deltager i Århus mente dog, at man løbende i vejlederuddannelsen lærer at reflektere over og evaluere sin vejledningspraksis, og at dette var givtigt. Men en egentlig systematisk praksis fandtes ikke.

... det er for ambitiøs en opgave

I Københavner-gruppen gav enkelte deltagere en forklaring på nedprioriteringen af evnerne til at organisere, evaluere og kvalitetsudvikle vejledningen: Uddannelsen kan ikke gabe over denne udfordring, da opgaven simpelthen er for ambitiøs til den stramme tidsplan i uddannelsen. Dertil kommer, at evaluering opleves som

en videnskab i sig selv, som kræver langt mere viden, end en hurtig gennemgang på en vejlederuddannelse kan give.

Lille betydning af netværksdannelse på uddannelsen

Heller ikke netværksdannelse med andre vejledere som led i deltagelsen i undervisningen synes at være særligt tungt for vejlederne. Selvom der i Århus-gruppen var enighed om det positive i at møde andre vejledere og have dem som en slags sikkerhedsnet, hvis man har spørgsmål i dagligdagen, som ikke umiddelbart kan besvares af nærmeste kolleger, opslagsværker eller vejledningssportalen, så bliver netværket reelt set ikke brugt i det daglige. Som en enkelt vejleder i Århus-gruppen udtrykte det, så kan det være ganske svært at få tid til at pleje netværket, udover de gange man mødes til undervisning på de forskellige moduler. Denne udtalelse fik flere deltagere til at understrege, at vejledere mangler et skub fra de enkelte vejledningscentre for at danne og vedligeholde netværket. Der er enighed om, at dette skub ikke er CVU'ernes/uddannelsens ansvar.

Mange andre netværk

I Københavner-gruppen var oplevelsen nogenlunde den samme, idet der var enighed om, at der ikke var noget særligt ønske eller behov for at danne netværk med andre deltagere i uddannelsen. Hvis der var, så ville det ske af sig selv og helt naturligt. I øvrigt var holdningen generelt, at der er så mange andre netværk, man som vejleder allerede indgår i.

Fokuseret og professionaliseret vejledning

Samlet set vurderede deltagerne i de to grupper, at vejlederuddannelsen havde forbedret vejledningsindsatsen særligt i relation til et konkret aspekt: Vejledningen er blevet mere fokuseret og professionaliseret end tidligere, således at også det faglige niveau er steget betragteligt.

... pga. fuldtidsansættelse og ensartethed

Fokuseringen af vejledningen er ifølge vejlederne i Københavner-gruppen opnået gennem fuldtidsansættelse af vejlederne. Uddannelsen skaber herudover ifølge vejlederne en vis ensartethed, som igen resulterer i en grad af professions- og fællesskabsfølelse. En enkelt deltager fortalte, at de faglige diskussioner på uddannelsen ofte fortsættes med kolleger, når man er kommet tilbage på sit arbejde. Dette skaber ifølge en anden vejleder en vis selvudvikling og refleksion, som perspektiverer og dermed forbedrer den enkelte vejleders vejledningsindsats.

En anden vejleder i Københavner-gruppen supplerede med en kommentar om, at udviklingen af vejledningen uden den nye vejlederuddannelse ville være sket efter "papegøjemetoden", hvor erfarne vejledere videregav erfaringer og vaner til nye vejledere, uden fornyelse og refleksion. En tredje vejleder supplerede, at der er stor forskel på, hvor modtagelig man er overfor coaching og supervision: Som erfaren vejleder tænker man næppe over, at tingene kan gøres anderledes og bedre.

Højere fagligt niveau på den nye uddannelse

I Århus-gruppen sammenlignedes den nye uddannelse med de gamle. Her var der enighed om, at det faglige niveau var blevet hævet betragteligt. Én af årsagerne hertil er, at uddannelsens moduler afsluttes med en obligatorisk eksamen, som holder deltagerne til ilden. To vejledere i Århus-gruppen fortalte om kurser på den gamle uddannelse, som reelt var spild af tid. Som tidligere nævnt betegnedes den nye uddannelse som en teoretisk overbygning på tidligere uddannelse og erfaring, hvilket ligeledes ifølge vejlederne har medvirket til et højere fagligt niveau og en bedre vejledning.

**Vejledere enige:
Unge behov bør vægtes højere end samfundets interesser...**

I vejledningsreformen lægges der som bekendt op til en eksplicit vægtning af samfundets behov for tilegnelse af bestemte kompetencer og uddannelse. Denne vægtning blev også diskuteret i begge grupper. Der var begge steder enighed om, at der fortsat bør tages udgangspunkt i den vejledningssøgendes behov. En enkelt vejleder i Københavner-gruppen gik endda så langt som at slå fast, at vedkommende ville søge andet arbejde, hvis vejledere fra centralt hold blev påtvunget at vejlede i en bestemt retning. Vejlederne i Århus-gruppen mente, at vejledere nødvendigvis må se på de unges ønsker i stedet for at presse noget ned over hovedet på dem. Undervisningen skal passe til de unge og deres kompetencer.

Studievalgsvejlederen i Københavner-gruppen supplerede diskussionen med at konstatere, at den meget centrale målsætning i vejledningsreformen om at varetage samfundets interesser, bliver diskuteret for lidt på uddannelsen. Vejledernes etiske rolle i denne vægtning mellem samfundets behov og den vejledningssøgendes behov blev med andre ord ifølge denne studievalgsvejleder ikke diskuteret tilstrækkeligt på uddannelsen.

... og vejledning hindrer ikke frafald

I forlængelse af diskussionen om vægtningen af behovene var begge grupper ligeledes fuldstændig enige om, at vejledningen som sådan ikke kan forhindre frafald og omvalg blandt unge. I Københavner-gruppen mente vejlederne, at man ikke kan vejlede sig ud af disse problemer, og at vejledningen i stedet bør understøtte de unges valgproces. Frafald og omvalg skyldes ifølge begge grupper i langt overvejende grad manglende faglige kompetencer hos de unge. Dertil kommer, at de forskellige uddannelser og erhverv skal afprøves, før man som ung kan afgøre, om det passer til én.

Unge med særlige vejledningsbehov

Som tidligere omtalt, havde en vejleder i Københavner-gruppen fået større arbejdsglæde i kraft af bedre og mere effektive redskaber til vejledning af unge med særlige behov. Andre vejledere i gruppen oplevede samme styrkelse af mulighederne, dels i form af holdninger og tilgange, dels i form af redskaber. Således fortalte én af vejlederne, at vedkommende havde fået større forståelse for indblik i denne gruppe af unges forudsætninger og dermed en bedre chance for at nå ind til den enkelte unge og gøre en forskel. En anden vejleder pointerede, at diskussionen om social arv havde været ganske værdifuld i denne sammenhæng.

4.5 Sammenfatning

I diskussionen vedrørende vejlederuddannelsen kom vejlederne i de tre grupper ind på mange emner. De vejledere, som ikke havde taget noget modul på uddannelsen, og derfor havde et begrænset kendskab til uddannelsen, lagde mere vægt på deres erfaring og den kollegiale sparring frem for det teoretiske udbytte af uddannelsen. I øvrigt var der tale om en klar prioritering af ressourcerne fra ledelsens side: Kun nye vejledere fik lov at tage den nye uddannelse. Det kan undre, når vejledere, som har taget uddannelsen oplever, at den er en teoretisk overbygning på den praktiske erfaring, og at nye vejledere som udgangspunkt mangler erfaringen at spille teorien op imod.

Generelt tydede diskussionerne i grupperne det på, at uddannelsen vurderes som meget teoretisk baseret. I Københavner-gruppen er denne vurdering mere udtalt end i Århus-gruppen, hvor vægtningen af teori og praksis, og dermed også udbyttet af

begge elementer, vurderes som meget tilfredsstillende. Der er ligeledes uenighed om, hvorvidt den brede deltagerkreds er en fordel, begrundet i muligheden for en bredere diskussion, eller en ulempe, da undervisningen bliver generel og har svært ved at finde det relevante faglige niveau.

Baggrunden for at tage uddannelsen er for de fleste vejledere en kombination af vejlederens ønske om teoretisk udvikling og forandring på den ene side og lederens ønske om et fagligt udbytte og en kvalitativ bedre vejledning på den anden side.

Udover en klar prioritering fra ledelsens side, kan den meget forskellige finansiering af deltagelsen i uddannelsen fra vejledningscenter til vejledningscenter være en væsentlig årsag til manglende initiativ fra vejlederes side til at tage uddannelsen.

Det er slående, at vejlederne i undervisningen ikke oplever nogen fokus på at fremme evnerne til at organisere, evaluere og kvalitetsudvikle. Fokus er i stedet på vejledningssituationen og teorien bag. Heller ikke dannelsen af netværk tillægges stor vægt. Dette synes nu heller ikke at være et problem, idet vejlederne har mange andre netværk, de kan indgå i.

Flertallet af vejledere i de tre grupper peger på, at vejlederuddannelsen, sammen med fuldtidsansættelse af vejledere, har medvirket til at skabe en mere fokuseret og professionaliseret vejledning. Og selvom vejlederne således ved hjælp af uddannelsen rustes til at vejlede efter de nationale krav, er professionaliseringen imidlertid ikke mere dominerende, end at den hidtidige kultur om, at vejledere skal fokusere på de unges behov og ikke så meget på samfundets interesser, fortsat lever i bedste velgående blandt vejlederne.

5 Vejledningsportalen

I forbindelse med vurderingen af vejledningsportalen indgår diskussionerne i alle tre grupper. Det gælder således også gruppen af vejledere, som ikke har taget noget modul på vejledningsuddannelsen.

5.1 De vejledningssøgendes brug af portalen

Introduktionen til portalen

Diskussionerne i de tre grupper viste, at vejledernes introduktion af portalen overfor de unge vejledningssøgende varierer fra UU-center til UU-center. Mens enkelte af de deltagende vejledere giver introduktionen til eleverne i 6. klasse, venter andre til 7. klasse og atter andre helt til 8. klasse. Der var dog i grupperne enighed om, at portalens form og indhold gør den svær – og kedelig – at anvende for de yngste og svageste vejledningssøgende. Derfor sker introduktionen i 6. og 7. klasse primært kollektivt og i forbindelse med en samlet introduktion til vejledningsområdet og de øvrige vejledningsredskaber som fx arbejdsrum.dk og SE-pakken. Vejlederne fortalte, at de giver de unge nogle søgeopgaver og en lille konkurrence, for at holde deres opmærksomhed og motivation.

Gruppediskussionerne antydede, at hvis introduktionen sker i de ældre klasser, så har den i højere grad karakter af individuel introduktion i forbindelse med de individuelle samtaler.

Inddragelsen af portalen øges gradvist

De deltagende vejledere fortalte, at inddragelsen af portalen i vejledningsindsatsen øges gradvist jo ældre de vejledningssøgende bliver. En vejleder i én af Københavner-grupperne fortalte således, at inddragelsen af portalen i 8. klasse målrettes i forhold til de unges interesser og kompetencer. Hensigten er at gøre de unge fortrolige med portalen og dens muligheder. Samme vejleder konstaterede dog, at vedkommende endnu ikke havde set en elev bruge portalen på eget initiativ.

De unges måde at bruge portalen

I den Københavner-gruppe, som havde deltagelse af vejledere med mindst ét modul af den nye vejlederuddannelse, var der visse uenigheder i spørgsmålet om, hvornår de vejledningssøgende

bruger portalen. Således var der på den ene side en oplevelse af, at de vejledningssøgende udelukkende bruger portalen på opfordring eller efter henvisning fra vejlederne. På den anden side var der en mere differentieret oplevelse af, at det særligt er de ressourcestærke og selvkørende unge, som benytter sig af portalen. Det sker typisk, når de har konkrete spørgsmål i forhold til noget, de har læst, mens andre – særligt de læsesvage – stort set ikke bruger portalen.

Ældre mere målrettede og modtagelige

Der var blandt vejlederne i gruppen uden den nye uddannelse enighed om, at portalen er mest velegnet til ungdomsvejledningen frem for skolevejledningen. Holdningen var, at vejledningssøgende med en vis alder i ungdomsvejledningens regi er mere lydhøre overfor vejledning. De har forberedt sig og agerer mere voksent og ansvarsbevidst i forhold til vejledningen. Samtidig var holdningen også, at de unge i den alder er mere målrettede. Således søger eksempelvis gymnasieelever på bestemte studieretninger. Her er der, ifølge vejlederne i gruppen uden den nye uddannelse, efterhånden en række meget gode hjemmesider på de enkelte gymnasier, hvor man kan sammensætte et konkret skema, frem for blot at bruge portalen til at få generelle oplysninger. De pågældende vejledere var enige om, at de unge oplever denne type informationssøgning som mere interessant.

De yngre og ressourcetsvage er ikke parate

De yngre og mere ressourcetsvage vejledningssøgende er, ifølge vejlederne i gruppen uden den nye uddannelse, ikke parate til at bruge portalen som hjælp til selvhjælp. Således mente disse vejledere, at portalen er for avanceret at bruge, har mange informationer, som de yngre og ressourcetsvage ikke vil kunne forstå. Resultatet er ifølge de pågældende vejledere, at de unge prøver andre informationskanaler på andre hjemmesider.

Udbytte stiger med alder

Denne oplevelse kunne også findes i de andre grupper med deltagelse af vejledere med mindst ét modul af den nye uddannelse. Således var der i både Københavner- og Århus-gruppen enighed om, at portalen er velegnet til unge, som nogenlunde ved, hvad de vil, mens de svage elever bliver overvældet af portalens lange tekster (jf. nedenfor) og hellere bruger alternativer til portalen. De unges udbytte af vejledningsportalen stiger da også ifølge vejlederne med alderen og målrettetheden af tilgangen til portalen.

De unges brug af portalen

Vejlederne i de tre gruppe diskutererede herefter, i hvilke konkrete situationer de unges – generelt begrænsede – brug af portalen primært finder sted. Der blev fremført en række eksempler, som det dog blev understreget kun gælder de ældre og mere ressourcestærke vejledningssøgende, som ofte ved hvad de vil, og derfor er mere målrettede:

- eleverne i 10. klasse bruger hovedsageligt portalen i forbindelse med den obligatoriske selvvalgte opgave
- gymnasieelever og studenter bruger portalen til at finde adgangskvotienter og -krav til de forskellige uddannelser.
- Generelt undersøges – dog i begrænset omfang – løn og arbejdsvilkår på arbejdsmarkedet
- Ligeledes i begrænset omfang søger de unge efter generel information om beskæftigelse og erhverv
- Endelig anvender de unge Fagvælgeren. I den forbindelse bemærkede én af vejlederne i Københavner-gruppen med mindst ét modul af den nye uddannelse, at det enkelte gymnasiums hjemmeside er langt mere egnet til den type information.

Korrekte oplysninger

I forhold til denne brug var der blandt vejlederne i de tre grupper enighed om, at informationerne på vejledningsportalen er meget korrekte, da kompetente personer jævnligt opdaterer dem. Derfor kan de unge ifølge disse vejledere også trygt stole på portalens oplysninger. Samtidig var en række vejledere i de tre grupper dog enige om, at det med en kompliceret søgemulighed kan være vanskeligt for de unge at finde frem til relevant information. Eksempelvis nævnte en enkelt vejleder i gruppen uden den nye uddannelse et tilfælde med en elev, som gerne ville finde et gymnasium, som tilbyder russisk. Det kunne ikke lade sig gøre.

Alternative kilder

Ifølge vejlederne i Københavner-gruppen med mindst ét modul af den nye uddannelse søger de unge ikke så meget efter information om uddannelsernes opbygning, men vil til gengæld gerne blade i Uddannelses- og Erhvervsbogen, da de stadig gerne vil have det overblik, som en bog giver.

Testredskabet	Ligeledes var der i de to Københavner-grupper enighed om, at portalens testredskab havde begrænset nytte for de unge, idet det giver for mange svar og dermed stiller de unge overfor et vanskeligt valg af uddannelse og/eller erhverv. I Århus-gruppen var der derimod en positiv stemning omkring muligheden for at indkredse interesser og dermed valg af uddannelse og erhverv. Dog efterlystes også her et længere testredskab, som i højere grad kunne indkredse de unges interesser og kompetencer og dermed udelukke en del af det nuværende redskabs mange svar.
Brugervenlighed og opbygning	Generelt vurderede vejlederne i de tre grupper, at portalens brugervenlighed ikke i alle henseender passer til den meget brede målgruppe. I diskussionen om brugervenligheden fremførte vejlederne ofte SE-pakken til sammenligning. Det blev således i alle tre grupper tydeligt, at portalen i sammenligningen med eksempelvis SE-pakken betragtes som mindre anvendelig for de yngste og resourcesvage vejledningssøgende.
Tungt og ikke-differentieret sprog	For det første vurderede samtlige vejledere, at sproget – som tidligere nævnt – var for kompliceret og tungt med et meget højt lixtal. I Århus supplerede vejlederne med, at portalen uden særligt mange billeder og illustrationer generelt virker kedelig på de unge. Med andre ord virker teksterne – ifølge vejlederne – overvældende på særligt de yngste og resourcesvage unge. En vejleder i Københavner-gruppen bemærkede i øvrigt, at lixtallene i teksterne på portalen var de samme for tekster vedrørende videregående uddannelse som for tekster vedrørende faglærte erhverv, selvom teksterne har potentielt forskellige målgrupper. Her burde, man ifølge den pågældende vejleder, differentiere i sværhedsgraden i teksten og tilpasse den efter den potentielle målgruppe. Muligheden for at få computeren til at læse teksten op, fungerer ifølge en vejleder i én af grupperne ikke efter hensigten, da de unge fokuserer mere på det underholdende i maskinoplæsningen end på selve indholdet af teksten.
Uoverskuelig opbygning	Herudover var der i de tre grupper enighed om, at opbygningen af portalen er en anelse uoverskuelig. Mange unge kan ganske enkelt ikke finde rundt på portalen, men har brug for en vejleder eller en meget grundigere introduktion til siden end den, de får i dag. Der skal ifølge en vejleder i Københavner-gruppen ikke sær-

ligt mange klik til, før de unge har forvildet sig ud på et sidespor i informationssøgningen, da der er mange (eksterne) links på portalen. Samtidig hæftede en anden vejleder sig ved, at det krævede for mange klik at nå ind til relevant information.

SE-pakken

Vejlederne i Århus-gruppen var enige om, at SE-pakken er mere velegnet overfor de yngste og de svage elever, da den opleves mere pædagogisk både i tekst og opbygning, ligesom den opleves mere spændende og inspirerende af de unge. Derfor tilbyder de deltagende vejledere også i højere grad SE-pakken til de yngste og svageste elever. En vejleder i Århus-gruppen understregede de unges behov for at modtage information på en underholdende og inspirerende måde: Vejledningssøgende bruger SE-pakken og portalen på samme måde, som de bruger internettet generelt, nemlig for underholdningens skyld. Derfor er quizzen på portalen forholdsvis populær blandt de unge.

Forældres udbytte

Selv for forældre, som præsenteres for portalen, kan den, ifølge en vejleder i Københavner-gruppen, virke uoverskuelig og teksttung. I Århus-gruppen fremhævedes dog forældrenes mulighed for via portalen at følge med i vejledningen af deres børn fra sidelinien.

Portal bedst egnet til ressourcestærke unge

Konklusionen fra de tre grupper er således samstemmende, at portalen er mest anvendelig for de ressourcestærke unge, som i forvejen ved, hvad de vil og derfor søger information om et begrænset område. De søger efter information om adgangskrav, beskæftigelse og erhverv, løn og arbejdsvilkår. Dertil kommer, at portalen er særligt velegnet til at oplyse om, hvad de forskellige fagkombinationer kan bruges til efter studentereksamen. Men som afklaringsredskab (i form af testredskab) fungerer portalen ifølge vejlederne ikke optimalt.

Frigørelse af ressourcer til unge med særlige behov

Denne konklusion er interessant, set i lyset af, at et væsentligt formål med at oprette en tilgængelig portal var at frigøre vejledningsressourcer til unge med særlige behov for vejledning. Flertallet af vejledere i Københavner-grupperne var således også enige om, at portalen sparer vejlederne for en del tid, idet de stærkeste unge selv kan finde information. Denne tid kan til gengæld bruges på unge med særlige behov. Enkelte andre vejledere i gruppen

tvivlede dog stærkt på, om de unge overhovedet var i stand til at søge informationen selv på portalen og dermed frigive ressourcer. Praksis viser ifølge disse vejledere meget dårlige erfaringer. Også i Århus-gruppen betegnede vejlederne portalen som en god hjælp til selvhjælp for de ressourcestærke og ældre vejledningssøgende. Dog medfører den øgede information om uddannelse og erhverv ifølge vejlederne i Århus-gruppen, at de unge stiller højere krav til vejledningen.

5.2 Vejledernes brug af portalen

I hvilke situationer bruger vejledere portalen

I de tre grupper fortalte vejlederne afslutningsvis om deres egen brug af portalen, som på mange måder adskiller sig fra de vejledningssøgendes brug. Blandt vejlederne var der dog forskellige vurderinger, hvornår man som vejleder anvender portalen.

I Københavner-grupperne betragtedes portalen af nogle vejledere som knap så anvendelig for vejledere som SE-pakken, mens andre ligefrem betegnede portalen som deres bibel eller centrale arbejdsredskab i forhold til informationssøgning. I Århus-gruppen opfattedes portalen af alle deltagere som et meget nyttigt redskab i det daglige vejledningsarbejde på grund af den nemme adgang til informationen.

De vejledere i de tre grupper, som oplyste, at de anvender portalen, bruger den primært som opslagsværk og orientering om nyheder:

- Ved spørgsmål fra forældre eller elever
- Som søgeredskab i forbindelse med informationssøgning generelt.
- Som opdatering ved ændring af lovgivning og bekendtgørelser
- Nyhedsbrevet

Samtalearket

I Århus-gruppen fortalte vejlederne samstemmende, at de ikke anvender portalens samtaleark, da spørgsmålene vurderedes som uegnede i vejledningssituationen. I stedet anvender disse vejledere deres eget udviklede samtaleark eller bruger samtalearket fra SE-pakken, som de mente, er mere brugbart.

I Københavner-grupperne var der imidlertid visse forskelle på, hvorvidt vejlederne bruger portalens samtaleark eller alternativer. En enkelt vejleder i gruppen af vejledere uden den ny uddannelse fortalte således, at portalen altid var åbnet, når vedkommende havde elever inde til samtale. På den måde fungerer portalen som forberedelse og støtte i forbindelse med samtalen. Ofte oplevede den pågældende vejleder, at eleverne ikke kunne huske portalen eller dens udseende, selvom de havde fået den introduceret. I samme gruppe havde de øvrige vejledere dog den samme oplevelse af samtalearket, som i Århus-gruppen.

Også i den anden Københavner-gruppe var den overvejende del af vejledere skeptisk overfor portalens samtaleark. En enkelt vejleder havde således oplevet tekniske problemer i forbindelse med gemmefunktionen i uddannelsesbogen. Herudover er spørgsmålene ifølge vejlederne ikke befordrende for samtalen og bærer præg af, at forfatterne aldrig selv har siddet i en samtale- eller vejledningssituation. Kun en enkelt vejleder fortalte, at vedkommende brugte arket, mens de øvrige havde valgt alternativer, herunder SE-pakken, eget udviklet samtaleark og UV-data, som inddrager historikken for den enkelte vejledningsøgende.

Grundlæggende var vejlederne i de tre grupper dog enige om, at vejledningsportalens informationsdel er meget anvendelig for vejledere. Således fortalte vejlederne i de tre grupper, at portalens muligheder for opslag og søgning sparer meget tid og giver et opdateret overblik over lovændringer og nyheder. Det velfungerende nyhedsbrev blev særligt fremhævet af én af deltagerne. Herudover understregede flere deltagere forsidens blokopdeling, som tydeligt angiver, inden for hvilken blok af vejledningsområdet brugeren befinder sig. Dette medvirker ifølge de deltagende vejledere til at gøre portalen mere overskuelig.

Indholdet af portalen

En vejleder i Københavnergruppen med mindst ét modul af den nye vejledeuddannelse mente, at portalen indholdsmæssigt blot skulle opfattes som appetitvækker. I samme åndedrag konstaterede den pågældende vejleder, at det ikke er noget problem, da man som vejleder skal og bør vide mere, samtidig med at portalen kan bruges som inspiration i vejledningen.

Forskel på omfanget af brugen

Men der er i sagens natur forskelle på, hvor meget man som vejleder bruger portalen. En studievalgsvejleder i Københavnergruppen betragtede således portalen som det centrale arbejdsredskab og vejledningscentrets "bibel", som har været inddraget i enhver vejledningssituation siden starten af portalen. Andre vejledere i de tre grupper fortalte, at de brugte den meget, mens andre igen brugte den sjældnere eller meget sporadisk.

Forskelle på, hvornår portalen bruges

Der var i alle tre grupper enighed om, at man som vejleder ikke slår alle spørgsmålene op, men også langt hen ad vejen stoler på erfaringen eller i sjældne tilfælde anvender alternative opslagsværker. Vejlederne oplyste dog, at de som regel bruger portalen, når de er i tvivl om faktuelle spørgsmål. De fleste vejledere i de tre grupper fortalte yderligere, at portalen er særligt anvendelig, når der skal printes sider ud til elever med bestemte spørgsmål. Det oplevedes som en god funktion i forhold til at vejlede de unge.

Herudover har en enkelt vejleder fra Århus-gruppen brugt siden som inspiration på områder, som den pågældende vejleder ikke kendte så meget til. En anden vejleder i samme gruppe fortalte, at portalen kan give både de vejledningssøgende og vejlederne et godt overblik over praktikpladser og hvornår disse næste gang er ledige. Pågældende vejleder anvender derfor portalen til at motivere de unge til at udvælge og søge praktikpladser.

Konkret beslutning om brugen

I Københavner-gruppen med deltagelse af vejledere uden den ny uddannelse, fortalte to vejledere, at deres vejledningscenter havde besluttet at bruge portalen konsekvent i vejledningsarbejdet. Denne beslutning var truffet i forbindelse med oprettelsen af vejledningscentret for at skabe en fælles ramme for vejledningsindsatsen og en fælles vejledningskultur på det pågældende center. Men selv for disse vejledere virkede portalen ofte overvældende med mange og forvirrende informationer på forsiden.

Feedback til Schultz Information

Vejlederne i de tre grupper vurderede, at portalen kun sjældent fremstår med forkerte oplysninger og faktuelle fejl. Hvis man ser bort fra udarbejdelsen af samtalearket, var der således i alle tre grupper stor tiltro til kompetencerne hos de personer, der står bag portalen. Ikke desto mindre kan der en gang i mellem naturligvis opstå fejl og mangler ved så informationstung en portal. Derfor er

der også mulighed for at give feedback til Schultz Information, som driver portalen.

Forskellige oplevelser

Vejlederne i de tre grupper vurderede imidlertid mulighederne for at gøre Schultz opmærksom på problemer meget forskelligt. Det gjaldt også oplevelsen af udbyttet af en sådan henvendelse. Kun ganske få af de deltagende vejledere havde således benyttet muligheden. Af disse havde nogle blot modtaget kvittering for modtagelse af deres henvendelse uden at høre mere til resultatet af henvendelsen. Andre havde oplevet, at fejlen var blevet rettet meget hurtigt og kompetent. En Studievalgs-vejleder fortalte, at der aldrig var problemer med at påpege og få rettet faktuelle fejl.

Sammenligning med SE-pakken

Som tidligere nævnt sammenlignede vejlederne i de tre grupper i høj grad portalen med den såkaldte SE-pakke. Således var en del af de vejledere, som i dag ikke bruger portalen, overbeviste om, at de i fremtiden vil komme til at bruge den. De oplevede blot, at SE-pakken på nuværende tidspunkt er mere brugervenlig både for de vejledningssøgende og for vejlederne selv. Samtidig vurderede disse vejledere dog, at et fuldstændigt skifte til portalen og væk fra SE-pakken vanskeliggøres af de helt unges problemer med at bruge portalen.

Portalen i relation til nationale mål

I alle tre grupper blev portalen afslutningsvis diskuteret i forhold til de nationale mål. Kernen var her, om portalen bidrager til, at vejlederne i deres daglige arbejde kan opfylde de nationale mål om at inddrage samfundets interesse i vejledningen i stedet for udelukkende at fokusere på de unges kompetencer og ønsker.

I den ene Københavner-gruppe mente en vejleder, at det ville være for meget at forlange, at en portal skulle medvirke til at nå de nationale mål. En anden vejleder i samme gruppe påpegede, at portalen i tekst og forslag til uddannelse og erhverv ikke vægter og heller ikke bør vægte mulighederne i retning af samfundets behov.

Unge er upåvirkede af udsigter

I den forbindelse er det naturligvis også interessant at afdække, om de unge bliver påvirket i deres uddannelses- og erhvervsvalg, når de læser om udsigterne for konkrete erhverv. Her konstaterede vejlederne i den anden Københavner-gruppe samstemmende,

at de vejledningssøgende i deres studievalg er fuldstændig upåvirkede af portalens opgørelser over den forventede fremtidige arbejdsløshed inden for diverse fag. På denne måde afviste disse vejledere, at portalen vil kunne medvirke til at opfylde de nationale krav.

**Vejlederne
måske påvirket**

Omvendt havde den samme gruppe vanskeligt ved at svare på, om de som vejledere bliver påvirket af portalens opgørelser over forventet ledighed. En vejleder mente dog, at det var svært at afgøre, om det var portalen som sådan eller hele den aktuelle debat præget af globaliserings- og velfærdsspørgsmål, som påvirker vejlederes fokus.

5.3 Sammenfatning

De unges brug af vejledningsportalen er ifølge de deltagende vejledere meget begrænset, særligt når det gælder de yngste og svageste vejledningssøgende. Dette skyldes primært en meget teksttung information, med få underholdende og motiverende elementer. Disse findes i højere grad i SE-pakken, som de yngste og svageste elever med fordel kan anvende. Derimod er portalen mere anvendelig for de ressourcestærke, som dermed i et vist omfang frigør ressourcer til vejledning af unge med særlige behov.

De deltagende vejledere introducerer typisk portalen kollektivt for de unge i enten 6., 7. eller 8. klasse og ofte med fokus på øvelser. Herefter inddrages portalen gradvist mere og mere i vejledningsarbejdet af den enkelte. Dog er vejlederne i undersøgelsen enige om, at testredskabet som afklaringsredskab ikke er anvendeligt, da det giver for mange svar.

Når det gælder vejledernes egen brug af portalen viser gruppediskussionerne et andet billede, som dog bekræfter, at portalen ifølge de deltagende vejledere kræver visse ressourcer for at kunne bruges: Selvom der er forskelle i omfanget og måden, vejlederne bruger portalen, bruger de den dog væsentligt mere end de unge. Særligt når vejledningscentret har vedtaget at bruge portalen konsekvent, er dette i sagens natur tilfældet. Portalen fungerer i langt de fleste tilfælde som et opslagsværk i tvivlstilfælde, da informationerne opleves som løbende opdateret og korrekte. Vejle-

derne i undersøgelsen printer i mange tilfælde også materiale ud fra portalen, som de udleverer til de unge.

De deltagende vejledere vurderer over en bred kam, at samtalearket ikke fungerer hensigtsmæssigt, da spørgsmålene ikke fremmer en god samtale mellem vejleder og vejledningssøgende. Derfor tager flertallet af de deltagende vejledere i deres vejledningssamtaler udgangspunkt i egne spørgsmål eller spørgsmål fra SE-pakken. De vejledere, hvis centre har besluttet konsekvent at bruge portalen, benytter sig i sagens natur også af samtalearket.

I de tre grupper havde vejledernes en holdning om, at de unges behov i vejledningen ikke må overskygges af samfundets interesser. Denne holdning gælder også i forhold til portalen, som ifølge vejlederne i de tre grupper ikke bør vægte bestemte uddannelser eller erhverv i forhold til andre. I den forbindelse kunne de deltagende vejledere da også konstatere, at de unge næppe lader sig påvirke af udsigten til ledighedstal for bestemte erhverv.

6 Opsummering

Professionalisering af vejledningen

Det kan grundlæggende konstateres, at både vejlederuddannelsen og vejledningsportalen ifølge deltagerne i de tre grupper medvirker til en form for professionalisering af vejledningsområdet, idet begge tiltag skaber rammer for refleksion over vejlederidentitet og en vis ensartethed. Dertil kommer, at vejlederuddannelsens fokus på teorien bag vejledningssituationen skaber en vis grad af samordning af indsatsen og en ensartethed i tilgange. I den forstand er det udbytterigt, at samordne indsatsen ved at give en fælles forståelse for nationale mål for den brede deltagerkreds i uddannelsen.

Øget kvalitet i vejledningen

Det er samtidig de deltagende vejlederes generelle oplevelse, at de er blevet bedre klædt på til vejledningsarbejdet. Således medvirker både vejlederuddannelsen og portalen samlet set til en øget kvalitet i vejledningen. Dog synes de deltagende vejledere at tilskrive uddannelsen en større del af æren for den øgede kvalitet.

Men vejledere tager udgangspunkt i de unge

Diskussionerne i de tre grupper afdækker ligeledes, at det ifølge vejlederne kan være vanskeligt at forene de unges ønsker og kompetencer med samfundets interesser og dermed arbejdsmarkedets behov. Selvom disse to forhold ikke altid er i modstrid, er det dog tydeligt, at vejlederne ikke ønsker at fravige det gamle princip om, at vejledning primært er til for de unge og ikke for samfundet. Derfor må samfundets interesser ifølge vejlederne ikke få afgørende indflydelse på vejledningen af de unge, men vejledningen skal i stedet tage udgangspunkt i den unges behov og kompetencer. Netop i dette spørgsmål fornemmes en væsentlig faglig stolthed.

Samspillet mellem praktisk erfaring og teoretisk viden

Når det er sagt, er der naturligvis forskellige tilgange til vejledningsindsatsen fra de enkelte vejledere. Mens nogle bygger deres vejledning på tidligere erfaringer og en overbygning af teori fra den ny vejlederuddannelse, har andre vejledere deltaget i vejledningsuddannelsen uden at have praktisk erfaring, som herefter må tillæres. En tredje gruppe af vejledere har opnået praktisk erfaring gennem årene som vejleder eller tidligere mere praktiske vejlederuddannelser, og stoler på den, uden at have behov for en

teoretisk ramme. I visse tilfælde er dette et selvvalgt fravalg, i andre tilfælde er der tale om en prioritering fra ledelsens side. Det må dog konstateres, at udbyttet af uddannelsen – *særligt* teoretisk – generelt er meget stort.

**Vejledning af
unge med
særlige behov.**

Portalen og uddannelsen skaber tilsammen gode rammer for at vejlede unge med særlige behov: Portalen frigiver ressourcerne, og uddannelsen sikrer den teoretiske viden om og praktiske redskaber til vejledningen af denne gruppe unge.

7 Kvalitativ undersøgelse af vejlederuddannelsen og vejledningsportalen

7.1 Interviewguide til vejledere på UU-centre og Studievalgscentre

Emne	Spørgsmål	Slut
7.1.1 Velkomst	<p>Kort præsentation af DMA, moderator og referent (CLS og JB)</p> <p>Baggrund for undersøgelsen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Vejledningsreformen består som bekendt af en række tiltag som fx oprettelsen af UU-centre, Studievalgscentre, dialogforum, vejledningsportal og samling af vejlederuddannelsen. EVA evaluerer hele reformen og dens elementer bl.a. ved hjælp af besøg, selvevalueringer og andre undersøgelser. ○ Denne fokusgruppe er en del af den samlede evaluering og fokuserer på to af elementerne: <ul style="list-style-type: none"> • vejlederuddannelse: erfaringer og vurderinger, brugen af uddannelsen i det daglige arbejde • vejledningsportalen: som arbejdsredskab og som redskab for de vejledningssøgende. 	
	<p>Generelt om fokusgrupper og databehandlingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ I er eksperterne på disse fokusområder, andre bliver spurgt om andre forhold i den samlede evaluering. ○ Hold jer ikke tilbage, brainstorm, for og imod, ingen rigtige eller forkerte svar, jeres egne oplevelser og holdninger ○ Dynamik, idégenerering, dybde. ○ Formålet er primært status, men også læring, så vi vil gerne høre om både det, der fungerer dårligt, og det der fungerer godt. ○ JB skriver ned. CLS holder den røde tråd. Derfor kan det blive nødvendigt at forcere eller afslutte en diskussion, for at vi får mest ud af tiden og når igennem alle emnerne. 	0:05

7.1.2 Præsentation af deltagere	<ul style="list-style-type: none"> o Deltagerne præsenterer sig ganske kort med navn og baggrund <ul style="list-style-type: none"> • Navn • Ansættelsessted • Uddannelses- og erhvervsbaggrund (lærere/undervisere?) • vejledere før reformen eller ej • Vejledningsbaggrund: Skolevejledere, ungdomsvejledere, ungdomsuddannelsesvejledere, AF IVU-C (kun Studievalgsvejledere), andre dele af vejledningssystemet • Hvor meget af uddannelsen har I gennemført på nuværende tidspunkt 	0:15
7.1.3 Bevæggrunde for at tage vejlederuddannelsen	<ul style="list-style-type: none"> o Hvad var jeres motiv for at tage uddannelsen? (pålagt, selvvalgt) o Hvilke vilkår har I taget uddannelsen under? (i arbejdstiden, selvbetalt, en blanding, orlov etc.) o Hvilke forventninger havde I selv til jeres udbytte af uddannelsen? (generel/specifik kompetenceudvikling) o Hvilke forventninger havde ledelsen? (generel/specifik kompetenceudvikling for den enkelte, eller som led i kaskademodel) 	0:25
7.1.4 Erfaringer med og vurderinger af vejlederuddannelsen	<ul style="list-style-type: none"> o Hvordan vurderer I vægtningen af teori og praksis og samspillet mellem dem? o Giver vejlederuddannelsen indsigt i områder (uddannelse/erhverv), som man ikke har så stor viden om? o Hvilken indflydelse havde holdenes sammensætning på gennemførelsen af undervisningen, herunder inddragelse af praksis og det faglige niveau? <ul style="list-style-type: none"> • Ansættelsesbaggrund, erhvervs erfaring, uddannelsesbaggrund (højeste uddannelse og vejlederuddannelse) 	0:40

7.1.5 Vurderinger af udbyttet af uddannelsen	<ul style="list-style-type: none"> ○ Hvilket udbytte har I fået af uddannelsen? Og hvordan bruger I dette udbytte i praksis? <ul style="list-style-type: none"> • Praktiske og teoretiske kompetencer til at vejlede • Evner til organisering, evaluering og kvalitetsudvikling af vejledning - hvordan? hvorfor (ikke)? ○ I hvilket omfang vurderer I at uddannelsen vil bidrage til: <ul style="list-style-type: none"> • netværksdannelse? Hvordan bruger I netværket efterfølgende? • professionalisering og øget kvalitet i vejledningen? • Nedbringelse af frafald/omvalg blandt de unge? • Sammenhæng mellem vejledning og arbejdsmarkedets behov? ○ Hvilke muligheder giver uddannelsen i forhold til at vejlede unge med et særligt behov for vejledning? ○ Når I tænker på udbyttet, hvilke forbedringer og forringelser oplever I med den nye uddannelse i forhold til de gamle? ○ Hvad er grundlaget for jeres vurderinger, herunder tilfredshed og effekt (mavefornemmelser, evalueringer)? 	1:05
Pause		1:15
7.1.6 Vejledningssøgendes brug af portalen	<ul style="list-style-type: none"> ○ Hvornår bruger de vejledningssøgende portalen? (kollektivt, individuelt, virtuel vejledning) <ul style="list-style-type: none"> ○ Suppleres evt. med besøgsstatistik fra Schultz, hvis tiden tillader det) ○ Hvordan træner I de vejledningssøgende i at bruge portalen? ○ I hvilket omfang bruges portalen til at give den vejledningssøgende information om: <ul style="list-style-type: none"> • adgangskrav • forskellige uddannelser • forskellige uddannelsesinstitutioner • mulighederne for job efter uddannelse • andet ○ Hvordan vurderer I indholdet, opbygningen og brugervenligheden i forhold til de forskellige målgrupper for vejledning set i forhold til målet om at den enkelte selv skal kunne finde og anvende relevante informationer? ○ I hvilket omfang har portalen bidraget til flere ressourcer til unge med særlige behov? ○ Hvad er grundlaget for jeres vurderinger, herunder tilfredshed og effekt (mavefornemmelser, evalueringer)? 	1:35

7.1.7 Egen brug af portalen	<ul style="list-style-type: none"> ○ Hvad bruger I portalen til? Og hvor velegnet er portalen til det? <ul style="list-style-type: none"> • Finde information om uddannelser • Finde information om erhverv • Vejledningsværktøjer • Videnscenter • Link ○ Hvordan bruger I portalen i forhold til områder, som I har <ul style="list-style-type: none"> • stor viden om? • nogen viden om? • ringe viden om? ○ Hvordan vurderer I indholdet, opbygningen og brugervenligheden af portalen i forhold til jeres egen brug som redskab? ○ Hvordan vurderer I mulighederne for at give feedback til Schulz Information vedr. portalens brugervenlighed, om den er til at forstå for de unge etc.? ○ Hvordan bidrager portalen til at nå de nationale mål? (til størst gavn for den enkelte OG samfundet) ○ Hvad er grundlaget for jeres vurderinger, herunder tilfredshed og effekt (mavefornemmelser, evalueringer)? 	1:55
7.1.8 Afslutning	<ul style="list-style-type: none"> ○ Er der noget I vil sige her til sidst, som I har tænkt på, inden I kom her i dag, men som vi ikke har været inde på endnu? ○ Hvad har I fået ud af diskussionen i dag? ○ Tak for jeres deltagelse ○ Uddeling af gaver og skema til transportgodtgørelse 	2:00

7.2 Interviewguide til vejledere på UU-centre UDEN den ny vejlederuddannelse

Emne	Spørgsmål	Slut
7.2.1 Velkomst	Kort præsentation af DMA, moderator og referent (CLS og JB)	
	<p>Baggrund for undersøgelsen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Vejledningsreformen består som bekendt af en række tiltag som fx oprettelsen af UU-centre, Studievalgscentre, dialogforum, vejledningsportal og samling af vejlederuddannelsen. EVA evaluerer hele reformen og dens elementer bl.a. ved hjælp af besøg, selvevalueringer og andre undersøgelser. ○ Denne minigruppe er en del af den samlede evaluering og fokuserer særligt på: <ul style="list-style-type: none"> • vejledningsportalen: som arbejdsredskab og som redskab for de vejledningssøgende. • vejlederuddannelse: baggrunden for og jeres oplevelser af ikke at have taget uddannelsen. ○ Udgangspunktet er, at der intet galt er i, at I ikke har taget vejlederuddannelsen. I er primært med for at fortælle om vejledningsportalen 	
	<p>Generelt om fokusgrupper og databehandlingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ I er eksperterne på disse fokusområder, andre bliver spurgt om andre forhold i den samlede evaluering. ○ Hold jer ikke tilbage, brainstorm, for og imod, ingen rigtige eller forkerte svar, jeres egne oplevelser og holdninger ○ Dynamik, idégenerering, dybde. ○ Formålet er primært status, men også læring, så vi vil gerne høre om både det, der fungerer dårligt, og det der fungerer godt. ○ JB skriver ned. CLS holder den røde tråd. Derfor kan det blive nødvendigt at forcere eller afslutte en diskussion, for at vi får mest ud af tiden og når igennem alle emnerne. 	0:05
7.2.2 Præsentation af deltagere	<ul style="list-style-type: none"> ○ Deltagerne præsenterer sig ganske kort med navn og baggrund <ul style="list-style-type: none"> • Navn • Ansættelsessted • Uddannelses- og erhvervsbaggrund (lærere/undervisere?) • vejledere før reformen eller ej • Vejledningsbaggrund: Skolevejledere, ungdomsvejledere, ungdomsuddannelsesvejledere, AF IVU-C (kun Studievalgsvejledere), andre dele af vejledningssystemet 	0:10

7.2.3 Vejleder- uddannel- sen	<ul style="list-style-type: none"> ○ Hvad er jeres kendskab til vejlederuddannelsen? ○ Er der på centret eller for den enkelte planlagt deltagelse i uddannelsen? Hvilke? ○ Er der barrierer for deltagelse i uddannelsen? <ul style="list-style-type: none"> ○ På centret, hos den enkelte ○ Økonomi, tid, vurdering af indhold, faglig relevans ○ Er der på centret/hos den enkelte prioriteret andre uddannelser/anden kompetenceudvikling? Hvilke? Hvorfor? ○ Hvordan føler I jer klædt på til vejlederopgaven efter vejledningsreformen? ○ Er tidligere uddannelse/erfaring tilstrækkelig i den konkrete vejledningssituation og i forhold til reformens målsætninger? 	0:20
7.2.4 Vejled- ningssø- gendes brug af portalen	<ul style="list-style-type: none"> ○ Hvornår bruger de vejledningssøgende portalen? (kollektivt, individuelt, virtuel vejledning) <ul style="list-style-type: none"> ○ Suppleres evt. med besøgsstatistik fra Schultz, hvis tiden tillader det) ○ Hvordan træner I de vejledningssøgende i at bruge portalen? ○ I hvilket omfang bruges portalen til at give den vejledningssøgende information om: <ul style="list-style-type: none"> • adgangskrav • forskellige uddannelser • forskellige uddannelsesinstitutioner • mulighederne for job efter uddannelse • andet ○ Hvordan vurderer I indholdet, opbygningen og brugervenligheden i forhold til de forskellige målgrupper for vejledning set i forhold til målet om at den enkelte selv skal kunne finde og anvende relevante informationer? ○ I hvilket omfang har portalen bidraget til flere ressourcer til unge med særlige behov? ○ Hvad er grundlaget for jeres vurderinger, herunder tilfredshed og effekt (mavefølelser, evalueringer)? 	0:40

7.2.5 Egen brug af portalen	<ul style="list-style-type: none"> ○ Hvad bruger I portalen til? Og hvor velegnet er portalen til det? <ul style="list-style-type: none"> • Finde information om uddannelser • Finde information om erhverv • Vejledningsværktøjer • Videnscenter • Link ○ Hvordan bruger I portalen i forhold til områder, som I har <ul style="list-style-type: none"> • stor viden om? • nogen viden om? • ringe viden om? ○ Hvordan vurderer I indholdet, opbygningen og brugervenligheden af portalen i forhold til jeres egen brug som redskab? ○ Hvordan vurderer I mulighederne for at give feedback til Schulz Information vedr. portalens brugervenlighed, om den er til at forstå for de unge etc.? ○ Hvordan bidrager portalen til at nå de nationale mål? (til størst gavn for den enkelte OG samfundet) ○ Hvad er grundlaget for jeres vurderinger, herunder tilfredshed og effekt (mavefornemmelser, evalueringer)? 	0:55
7.2.6 Afslutning	<ul style="list-style-type: none"> ○ Er der noget I vil sige her til sidst, som I har tænkt på, inden I kom her i dag, men som vi ikke har været inde på endnu? ○ Hvad har I fået ud af diskussionen i dag? ○ Tak for jeres deltagelse ○ Uddeling af gaver og skema til transportgodtgørelse 	1:00